

Psalms

CL

deū: qz nullarū virisi est: nullarū facultātū: ne cū se cōmouerit in suppliciū rapiat: cessat timore bois t si nō dei. Potētes autē mōdi reges: nobiles nisi deū tuncāt quid tuncēt: Sed p̄dicatur illis: t p̄cutiuntur framea bis acuta. Bicī illis quia est q̄ ponat alios ad dexteram: alios ad sinistrā: vt dicat eis q̄ a sinistris sunt: Ite in ignem eternū q̄ parat̄ est diabolo t angelis ei⁹. Mondū diliguit iusticiā: sed timet penā: t timēdo penā iā acceperūt cōpedes: t in vinculis ferreis eruditūt. Venit ad nos potens homo de seculo: offendit illū vxor sua: aut forte cōcupiuit alterius pulchritudinē: aut alterā ditionem: vult dimittere eam quā habet t nō facit: audit a seruo dei: audit a p̄pheta: audit ab Aplo t nō facit: audit ab eo in cuius manibus est framea bis acuta: nō facies: nō l̄z tibi: nō p̄misisti de⁹ dimitti uxorez excepta causa fornicationis: Audit hoc: timet t nō fac. Pedes leues iam p̄grediebāt in lapsū: cōpedibus tenētur: habet vincula ferrea: timet deum. Bicī illi: Damnabit te deus si feceris: iudex est sup oēs: audit geminū uxoris tue: reus teneberis in cōspectu eius. Hac p̄cu p̄scēta blādī: bac p̄ea deterrēt. Ibat. n. ad sentiēdū prae cupiditati: nūlī vincula ferrea retinerēt. Bicāz qd plus est. Sz dicit: Lōtinere iam volo: nolo iam uxorem: nō p̄t. Quid si tuvis t illa n̄ vult: Nūqd q̄ continentia tuam debes illam facē fornicariam: Si alij nupserit te viuo: adultera erit. Non vult tali lucro deus compensare tale dāmnū. Redde debitū: t si non exiges: redde. P̄ro sanctificatione p̄fecta deus tibi cōputauit: si quod non debet exiges: si reddis qd debetur uxori. Times nō facis: p̄cutiuntur vincula tua. Audi quia vincula ferreis constrictus es. Alligatus es uxori: ne quesieris solutionē. Buz est: ferreum est. Nam quando dominus hoc ait: ostendit quia vinculū est ferreū. Adolescentes audite: Vincula ferrea sunt: nō lite pedes muttere: ne cuz miseritis: artius cōstringamini cōpedibus. Tales compedes cōsolidant vobis t episcopi manus. Nūquid nō fugiunt in ecclesia cōpediti t solūtūt: Hi viri fugiunt buc volētes dimittere uxores suas: t hic artius colligantur. Nemo soluat has cōpedes: quos de⁹ cōiunxit homo nō separat. Sed dura sunt vincula. Quis nescit ipsam duriciā: Bolumerūt apostoli t dixerūt: Si talis causa ē

cū uxore non expedit nubere. Si vincula ferrea sūt: nō opus est vt illic pedes muttarū. Et dīs. Nō oēs capiunt verbū istud: b̄ q̄ p̄t cape capiat. Alligat̄ es uxori: ne q̄sieris solutionē: qz alligat̄ es vinculferreis. Solut̄ es ab uxore: ne q̄sierit uxorez: n̄ te obliges vinculferreis. Est faciat in eis iudiciū p̄scētū: b̄ ē iudiciū q̄n faciūt sancti sup oēs gentes. Quare p̄scriptū: Quia ista antea cōscripta sunt: t mō cōplentur. Ecce mō sūt: aliquā legebant t nō siebat. Et cōclusit ita. Gloria hec est oībus sanctīs ei⁹. Per totū mundū: t per vniuersas gētes: hoc sancti agit: t sic glorificant: sic exultant deū in fauicib⁹ suis: sic letant in cubilibus suis: sic exultat in gloria sua: sic exaltat̄ in salute: sic cantat canti cum nouū: sic dicunt Alleluia: corde: ore vita: Amen.

Explicit Tract. de ps. CXLIX.

Explicit Tract. de ps. CL.

Prefatio.

Quāuis ordo psalmorū qui mibi magni sacramēti videntur cōtine re secretū: nondū mihi fuerat reuelatus. Tamē qz oēs centū q̄nquaaginta numerātur: etiā nobis q̄ totius ordinis eoru altitudinē adhuc acie mentis nō penetravimus: insinuat aliqd: Unū nō impudēter qntū dīs adiuuat: disputare possum⁹. Prūlī qndenarius numer⁹: ex q̄ iste multiplicat. Qd em̄ valent qndecim in ordine singulorū: b̄ valēt centū q̄nq̄ginta in ordine denariorū: qm̄ qndecies denos faciūt: hoc valēt mille q̄ngenti in ordine cētenariorū: qm̄ qndecies centeni sunt: hoc valēt qndecim milia in ordine millenarioz: qm̄ qndecies mille sunt. Quindenarius ē numeris cōcordiā significat duum testatorū. In illo em̄ obseruat sabbatū qd significat quietē: in isto dñicus dies qui significat resurrectionē. Sabbatū autē est dies septimus: dominic⁹ vero post septimū qd nisi octauis: idē qui p̄missus habēdus est. Ipse em̄ dicitur etiā vna sabbati: vt deinde sit secunda: tertia: quarta: t dec̄eps usq̄ ad septimū sabbatū. A dominico autē usq̄ ad dominicū octauis est dies: vbitē statimēti noui reuelatio declarat: qd in veteri tanq̄ sub terrenis p̄missionibus tegebatur. Septē porro t octo quindecim sūt. Tot sunt t cantica que appellātur graduū: qm̄ totidem fuerūt etiam templi gradus. Beinde etiā quinq̄enarius numer⁹

¶ Psalmus

magnū sacramentū psagerit. Cōstat enim de septimana septimanarū: addito uno tā-
q̄ ipo octauo ad q̄nquagenariū numerum terminādū. Septies quippe septē quadra-
gintaouē faciūt: quib⁹ viuis addit⁹ vt fa-
ciant q̄nquaginta. Qui numerus q̄nqua-
genari⁹ v̄sq̄ adeo magne significatiōis est:
vt ex dñi resurrectiōe tot dieb⁹ cōpletis ipo
q̄nquagenario die venerit sup eos q̄ in chri-
sto fuerat cōgregati spūssanc⁹. Qui spirit⁹
sanct⁹ in scripturis septenario p̄cipue nu-
mero cōmendat⁹: siue apud Esaiam: siue in
Apocalypsi: vbi aptissime septem spūs dei
phibent⁹: ppter opatiōe septenaria viuis
eiusdēq̄ spūs. Que opatio septenaria per
Esaiam p̄phetā ita cōmemorat⁹. Req̄escet
sup eum spūs dei: spiritus sapiētie et intelle-
ctus: spirit⁹ cōsilij et fortitudinis: spirit⁹ sci-
entie et pietatis: spirit⁹ timoris domini. H̄e
debet intelligi timor dñi castus p̄ianens i
seculū seculi. Seruile aut timore cōsumma-
ta caritas foras mittit: et nos liberos facit ne
seruilia oga faciam⁹ que sabbato phibent⁹.
Caritas aut dei diffusa est in cordibus no-
stris q̄ spiritū sanctū qui datus est nobis.
Hinc quoq̄ spūssanc⁹ septenario numero
cōmendat⁹. Quiquagenariū vō etiā in q̄-
draginta et decē dñis disptitus ē. Bie q̄ppe
quadragesimo post resurrectionē suā ascē-
dit in celos: ac deinde cōpletis dieb⁹ decē
misit spiritū sanctū: quadragenario sc̄z nu-
mero typalem in hoc mūdo cohabitationē
cōmendāt⁹: qm̄ quaternari⁹ in q̄dragena-
rio numerus p̄ualet. Quatuor autē partes
habet mūndus et annus: denario vō addito
velut mercede p̄ impleta lege bonis ope-
ribus reddita: ipsa eternitas figurat⁹. H̄ic
q̄nquagenariū triplū habet centesim⁹ et q̄n-
quagesim⁹ numerus: tanq̄ eū multiplicā-
uerit trinitas. Unde et hac causa nō incō-
uenienter intelligim⁹ istū numerū esse psal-
morū. Nam et in illo numero pisciū q̄ capti
sunt retib⁹ post resurrectionē: missis ad cen-
tum q̄nquaginta: additistribus velut ad-
monitio videat facta in quot partes debeat
iste numer⁹ disptiri: vt ter habeat q̄nquage-
nos: q̄q̄ ille numer⁹ pisciū habeat et aliam
rationē multo subuliorē et iocūdiorē: q̄ de-
cem et septē in trigonū missis: id est ab uno
v̄sq̄ ad decē et septē omnib⁹ cōputatis: ad
eundē numerū p̄uenit. In decē autē lex: in
septē vō grā significat⁹: q̄r legē non implet⁹:
vñi caritas dei diffusa in cordib⁹ vñis q̄ spi-

CL.

ritū sanctū qui septenario numero signifi-
catur. Quod ergo quidā omnīū psalmorū
quinq̄ libros esse crediderunt: illud secuti
sunt: quotiens in fine psalmi dictum fuerit:
fiat: fiat. Sed hui⁹ disptitionis rationē cu⁹
vellem cōprehendere nō valui. Quia nec
ip̄e q̄nq̄ p̄tes equales sunt inter se: et si non
scripture quātitate: saltē psalmorū ipo nu-
mero: vt tricenos haberet. Et si vñusq̄ libri
finis est: fiat fiat. Cur liber quin⁹ idēq̄
et yltum⁹: nō eodem fine sit terminat⁹: mer-
ito queri pōt. Nos autē scripture canonice
auctoritatē sequētes: vbi legit⁹: Scriptū est
in libro psalmorū: vñū psalmorū librū esse
nouim⁹. Et video quidē quō et h̄ verū sit.
Et illud si verū est: huic vō non reluctetur.
Fieri em̄ potest vt aliqua cōsuetudine litte-
rarū hebraicarū vñ liber dicat: qui cōstat
ex pluribus. Sicut ex ecclesijs plurib⁹ vna
cōstat ecclesia: et ex plurib⁹ celis vñū celū.
Nō em̄ celorū aliquod p̄termisit qui dixit:
Auxiliū meū a dñō: qui fecit celū et terrā.
Et cū scripture dicat: Et vocavit deus fir-
mamentū celū: et aquas esse sup firmamen-
tum: hoc est sup celum: non mentit eadem
scriptura dicens. Et aque q̄ sup celos sunt:
laudent nomen domini: quia non ait: super
celū. Et vna terra ex multis fr̄is. Nā et orbē
fr̄e et orbē terrarū: quotidiana cōsuetudine
dicim⁹. Et qui ait: scriptum est i libro psal-
morū: q̄q̄ mos loquēdi sic se habeat: vt
vñū insinuare librum esse voluisse videat:
tamē responderi potest in libro psalmorum
esse dictum: in aliquo libro corum quinq̄.
Quod in vñi locutionis vñtadeo vel nō
est: vel raro est: vt etiam duodecim prophe-
tarum vnum librum esse ideo persuadeat.
Quia similiter legitur. Sicut scriptum est
in libro p̄phetarum. Sunt etiā qui vni-
uersas omnīū scripturas canonicas vñū
librum vocent: quod valde mirabili et diui-
nia vnitate concordent. Et hinc esse dictū:
In capite libri scriptum est de me: vt faciat
volūtatem tuam. Ut sic intelligat⁹ q̄ filium
pater fecisse mūndum. Luius conditio prin-
cipium scripturarum est in libro geneseos.
Tel magis quia p̄phetia videtur esse: non
facta narrans: sed futura p̄nunciās. Non
enim ait: qđ fecerim⁹: sed vt faciam⁹: siue vt
facerē volūtatem tuam. Ad illud hec sen-
tentia referēda ē: qđ in p̄mis p̄ibus eiusdē
libri scriptū ē: Erūt duo in carne vna. Qđ
sacramentū magnū dicit apl̄is: in christo

Psalms

et in ecclesia. Quod et iste psalmorum liber potest significari intelligi: ubi dictum est. In capite libri scriptum est de me: ut facias voluntatem tuam. Sequitur enim: Deus meus volui: et legem tuam in medio cordis mei. De ipso quippe accipit prophetarum in capite libri huius: psalmus ipsum primus: Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum: et in via peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentie non sedxit: Sed in lege domini fuit voluntas eius: et in lege eius meditabatur die ac nocte. Ut hoc sit quod dictum est: Deus meus volui: et legem tuam in medio cordis mei. Quid autem sequitur: Euangelizauit iustitiam tuam in ecclesia magna: cōgruentem ad illud reseruit: Et erunt duo in carne una. Siue ergo illud: siue hoc intelligatur quod dictum est: In capite libri: liber iste psalmorum per quinquagenos si per ipsos qui quingenarios articulos interroget: magnus aliquid et valde dignus consideratione respondet. Non enim frustra mihi videt quinquegesimus esse de penitentia: Lentes enim de misericordia et iudicio: Lentes quinquegesimus et laude dei in sanctis eius. Sic enim ad eternam beatitudinem tendimus vitam. Primitus peccata nostra damnatio. Deinde bene viviendo: ut post condemnatam vitam malam: gestaque bona: mereamur eternam. Secundum propositum enim occultissime iusticie bonitatis sue: de quo predestinavit: illos et vocavit. Et quos vocavit: ipsos et iustificavit. Quos autem iustificavit: ipsos et glorificavit. Predestinatio nostra non in nobis facta est: sed in occulto apud ipsum in eius presentia. Tria vero reliqua in nobis sunt: vocatio: iustificatio: et glorificatio. Vocamus predicatione penitentie. Sic enim cepit dominus euangelizare: Agite penitentiam: appropinquabit enim regnum celorum. Iustificamur in vocacione misericordie: et timore iudicij. Hinc est quod dicit: Deus in nomine tuo salutem me fac: et in virtute tua iudica me. Non timet iudicari: qui impetraverit ante saluari. Vocati: renunciamus diabolo per penitentiam: ne sub iugo eius remaneamus. Iustificati: namur per misericordiam: ne iudicium timeamus. Glorificati: transsumus in vita eternam: ubi deus sine fine laudam. Ad hoc pertinet arbitror quod dominus ait: Ecce enim demonia: et sanitates perficio hodie et cras: et tertia die consummabis. Quid etiam in triduo sue passionis et dormitionis: et euangelizationis ostendit. Crucifixus est enim et sepultus: et resurrexit. In cruce de principib[us] et potestatibus triumphauit. In sepulchro requieuit. In resurrectione exultauit. Denudata cruciat. Iusticia tranquillat.

Vita eterna glorificat. Penitentie vox est: Misericordia dei: sed magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tua rursum dele iniquitatem meam. Hoc offert sacrificium deo: spiritum contribulatum: cor contritum et humiliatum. Iustitiae christi vox est in electis suis: Misericordiam et iudicium cantabo tibi omnes: psallam et intelligam in via immaculata: quoniam venies ad me. Per misericordiam quippe adiuuamur ad faciendum iusticiam: ut securi ad iudicium veniamus: ubi dispunctum de civitate domini oes qui organi iniunctio. Quo versu psalmus iste concluditur. Et vite eterne vox est:

Expositio psalmi.

Laudate dominum in sanctis eius: taliter in eis quod glorificavit. Laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius: scilicet ut alii interpretantur sunt: In potentia eius: Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Quia ista ipsi sunt sancti eius: quod dicit apostolus: Et nos sumus iustitia dei in ipso. Si ergo iustitia dei quam fecit in eis: cur non et virtus dei quaz fecit in eis: ut resurgerent a mortuis. Nam et in christi resurrectione virtus maxime commendata: quod in passione infirmitas fuit: dicente apostolo: Et si crucifixus est ex infirmitate nostra: sed vivit ex virtute dei. Et alio loco. Ad cogitandum inquit eum: et virtute resurrectionis eius. Optime autem ait: In firmamento virtutis eius. Firmamentum est enim virtutis: quia non morietur: et mors ei ultra non obstat. Cur non et potestas dei dicans: quae in eis fecit. Immo ipsi sunt potestatus eius. Quod dictum est: nos sumus iustitia dei in ipso. Quid enim potenterius: quod regnare in eternum: sub pedibus positis omnibus inimicis. Cur non ipsi sunt etiam multitudo magnitudinis eius. Non quod ipse magne est: sed quod magnos eos fecit: tam multis: hoc est milia milium. Sicut aliter intelligit iustitia qua est ipse iustus: aliter quam in nobis facit: ut nos sumus iustitia eius. Ideo ipsi sancti sunt in omnibus musicis organis: deinceps significati ad laudandum deum. Quod enim propositum dices: Laudate dominum in sanctis eius. Hoc exequitur: varie significatur eosdem ipsos sanctos eius. Laudate eum in soni tuba: Propter laudis excellentiam claritatem. Laudate eum in psalterio et cithara. Psalterium est de supioribus laudans dominum. Cithara de inferioribus laudans deum. Laudis de celestibus et terrestribus. Laudis eum qui celum et terram

Psalmus

fecit. Jam q̄ppe in alio psalmo exposuim⁹:
Psalteriū desup habere sonorū illō lignō
cui nētuor series: vt meliore sonū reddat
incibit. Qd̄ lignū cithara infer⁹ habet.
Laudate eū in tympano et cho-
ro; Tympanū laudat dēū: cū iā in carne
mutata nulla ē terrene corruptiōis infirmi-
tas. Be corio q̄ppe fit tympanū: exiccato
atq̄ firmato. Chor⁹ laudat dēū: q̄i laudat
eū pacata societas. **Laudate eū i chor-**
dis et organo. Chordas habet et psalte-
riū et cithara: q̄ supi⁹ p̄memorata sūt. Or-
ganū autē generale nomē ē oīm vasor mu-
sicor̄: q̄uis iā obtinuerit p̄suctudo: vt or-
gana p̄prie dicāt ea q̄ inflant follib⁹. Qd̄
gen⁹: significatū h̄ eēñ arbitror. Nā cū or-
ganū vocabulū grecū sit: vt dixi: generale
oībus musicis instrumētis: b̄ cui solles ad
hibēt alio greci noīe appellat. Et aut̄ orga-
nū dicāt: magis latina et ea v̄stata est vul-
garis consuetudo. Qd̄ q̄ ait in chordis et
organō: videb̄ mibi aliqd̄ organū qd̄ chor-
das habeat: significare voluisse. Nō enī so-
la psalteria et cithare chordas habēt: b̄
q̄ in psalterio et cithara p̄f̄ sonū ab inferi-
orib⁹ et superiorib⁹ aliqd̄ iuētū ē: qd̄ sc̄d̄ hāc
distinctiōez posset itelligi: aliō nos i ipsis
chordis q̄rere admonuit: Quia et ip̄e sunt
caro: sed iā a corruptōe liberate: qb⁹ fortas
se ideo addidit organū: non vt singule so-
nen: sed vt diuersitate cōcordissima cōso-
nēt: sicut ordināt in organo. H̄abebūt enī
etiā tūc fācti dei differētias suas: cōsonan-
tes: nō dissonantes: id est p̄sentientes: nō dis-
sidentes: Sicut fit suauissim⁹ cāt⁹ ex diuer-
sis quidē: b̄ nō inf se aduersis souis. Stel-
la enī a stella differt i claritate: Hic et resur-
rectio mortuor̄. **Laudate eū in cym-**
balis bene sonatib⁹: laudate eū in
cymbalis iubilatōis. Lymbala i in-
uicē tangūt: vt bene sonēt. Ideo a q̄busdā
labib⁹ nostris cōpata sūt. Sed meli⁹ intelli-
gi puto in cymbalis quodamō laudare de-
um: dū q̄s honorat a p̄rio suo: n̄ a se ip̄o:
et inuicē honorātes dāt laudē deo. Ne q̄s
aut̄ cymbala intelligeret q̄ sine aīa sonant:
ideo puto additū: in cymbalis iubilatōis:
Jubilatio nāqz: id est ineffabilis laus: nō
nisi ab aīa p̄fiscit. Nec p̄tere dū existio:
qd̄ musici docēt: et res ip̄a manifesta ē: tria
esse genera sonorum: voce: flatu: et pulsū.
Voce: vt est p̄ fauces et arterias: sine orga-
no aliquo cāticis bois. Flatu: sicut p̄ tibiā
vel quid eiusmōi. Pulsū: sicut p̄ citharaz

CL.

vel quid eiusmōi. Nulli itaq̄ gen⁹ hic pre-
termisſū ē. Nā vox est in choro: flatus in
tuba: pulsus i citharā. Lāq̄ dēēs: Sp̄i-
rit⁹: Corp⁹. Sz p̄ similitudines: si p̄ p̄pue-
tates. Quid ḡ p̄posuit laudate dñm in sā
ctis ei⁹: Quid⁹ hoc dicit: nisi es sp̄is: Et in
quibus vt dēū laudēt: nisi in seip̄sis. Elos
enī sancti eius inq̄ virt⁹ eius estl. Sz quā
fecit in vobis: Et potētā eius: et multitu-
do magnitudinis ei⁹: quā fecit et ostēdit in
vobis. Elos estis tuba: psalteriū: cithara:
tympanū: chor⁹: chorda et organū: et cym-
bala iubilationis benesonāta: qz p̄sonan-
tia. Elos estis hec oīa. Abil hic vīle: Hu-
bil hic trāsitorū: Abil hic lubricū cogite-
tur. Et quia sape sc̄dm carnem mors est.
Omnis spiritus laudat dñm.

Biui Aureli Augustini Hipponeſis
ep̄i: de centesimo quīquagesimo et ultimo
tertio Quinquagene psalmo Tractatus
feliciter explicit.

Post exactam diligētēz emendatio-
nē: Ductore deo: p̄fectū est insigne atq̄ p̄-
clarum hoc opus explanatiōis psalmor̄:
Biui ac magni doctoř Augustini. Opus
reuera maiori cōmendatiōe se dignū exhi-
bens legētib⁹: q̄z quibusvis v̄bis explicari
possit: vt et ex p̄fatiōe et p̄logo ip̄ius euidē-
ter colligi p̄t. Quāto vero studio et acu-
ratione castigatū: emendatū: et ordinatū
sit: hi iudicēt qui illud alijs similibus sibi:
sive manu scriptis: sive ere impressis litteris
contulerint. Consumatū Basilee per
magistrum Joannem de Amerbach. An-
no domini. M. cccc. lxxix.

+ liber a

Annot.

Principali sententie
unode libri psalmorum
huius operis ensimatur:
duabus annotationibus.
Et primo incipiet
Imprima Quintus.

Hoc sagittis quo dicitur
potuisse p. et. Et possum
Bibimur: Ite q.
Bibimus abysmum inuocare: o
possum p. et. vnu. B. By
Abominis duci solit eten
v. viii. Tertius sanguini
Aliae fui q. sit. In expo. 3
Accedes ad crucem illumina
nabim et cravide. In expo.
cedere ad eum. c. iii. sequitur
Secundus mensa paup. e. In
inferno quiesce.
B. cur cedam. In expo.
Bibimur numeroscrum
legi ad lxxij. et quater mysti
pe. xliiij. v. Accingere gl
Sicutum lingue alligata
pos. p. x. v. Quoniam
Alio orationem q. sit. In expo.
luteare vulnus mei.
Amis interdum accipit ad
q. alteri negat ad salutem.
xxxv. v. Ut inhabet,
Ut materem dei: non e
ratio. In expo. p. vi. v.
Amor querens: amor reci
p. x. v. In multicipula.
Binor mudi t dei quo dif
freni. v. Magnificare di
Angeli dicunt oues. In expo.
Angel in scriptura dicitur
xxxv. v. Immunit angelu
Anima melior omnibus de
si. p. x. v. Beata gen
Zola iustitiae sedes christi.
Vicolo. Deus sedet.
Quod interpretas diabolus?
v. Lateral aquilonis.
Argentum rati in die iudicii
debet. In expo. p. vi.
Arguit nos iudicii oes qui
metu q. obstrusus. Vnde
Arma christi circumferuntur qui
i. p. xxxv. v. Proponde.
Armar nos christus. In expo.
Hocum contenter.
Ascendit christus per eum
expo. p. vi. v. Et propter ha
scenio christi fierat gaudios
v. v. Dominus in voce ne
lamento christi qualiter facta
v. v. Eccl. Non species dc.